

Suomalaisten alueoopperoiden toimintamallit

SAILA AARNIO

Tiivistelmä

Tutkimuksessa tarkastellaan suomalaisten alueoopperoiden toimintamalleja. Työn tavoitteena on muodostaa kokonaiskäsitys siitä, miten alueoopperat organisoivat, tuottavat, rahoittavat ja markkinoivat toimintaansa. Selvityksessä on kuvattu kuuden alueoopperan toimintamallin lisäksi niiden ajatukset toimintansa kehittämistä, tulevat oopperaproduktiot ja tulevaisuuden visiot.

Tutkimuksen aineisto koottiin haastatteleamalla eri puolilla maata ja eri toimintamalleilla toimivien alueoopperoiden johtohenkilöitä. Tutkimukseen osallistuivat Turun seudulla oopperatoimintaa järjestävä oopperaseurue Saaristo-oopperayhdistys, Vaasan kaupunginteatteri, jossa ooppera on yksi tuotannoista, Kokkolassa oopperoita tuottava Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistys, Joensuun oopperayhdistys, Tampereen Ooppera ja Jyväskylän Ooppera.

Tulokset osoittavat, että alueoopperoiden toimintamallit perustuvat verkostomaiseen yhteistyöhön ja monimuotoiseen rahoitukseen. Yhdistyspohjaiset alueoopperat tuottavat tyypillisesti oopperan kahden vuoden välein ja käyttävät tuotannoissa paljon talkoolaisia. Kolmikantamallilla toimivat alueoopperat tekevät yhden tai useampia oopperatuotantoja vuosittain, eivätkä käytä vapaaehtois pohjalta toimivia työntekijöitä. Alueoopperoiden välistä yhteistyötä pidetään tärkeänä ja sen tiivistämistä tarpeellisena.

Lisäksi tuloksista käy ilmi, että alueoopperoissa tehdään sekä oopperaklassikoita että suomalaisia kantaesityksiä, ja tuotantojen budjetit vaihtelevat suuresti. Suurin haaste kaikissa alueoopperoissa on rahoitus. Monen alueoopperan tulevaisuus vaikuttaa epävarmalta merkittävien kulttuurileikkausten vuoksi.

Tutkimus kokoaa ensimmäistä kertaa suomalaisten alueoopperoiden toimintamallit yhteen. Tulokset tarjoavat alueoopperoille mahdollisuuden saada tietoa toistensa toiminnasta ja uusia sytykkeitä toimintansa kehittämiseen. Kulttuuriavustuksista päättävillä henkilöillä tutkimus piirtää kokonaiskuvan alueoopperoiden nykytilanteesta ja rahoitustarpeista. Se voi myös laajentaa oopperan ystävien käsitystä alueoopperoiden roolista kulttuurin kentällä ja innostaa oopperan ääreen eri puolilla maata.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Teoreettinen tausta	1
2.1. Oopperan tulo Suomeen	1
2.2. Alueoopperoiden synty.....	2
2.3. Oopperassa käyminen	2
2.4. Vapaan kentän toimijat ja kolmas sektori	3
2.5. Toimintamalli	3
3. Tutkimuksen suorittaminen	4
3.1. Aineisto.....	4
3.2. Tutkimusmenetelmä.....	4
4. Tulokset	5
4.1. Alueoopperoiden nykytilanne	5
4.2. Oopperatuotantojen toteutus	7
4.2.1. Tuotannot, valintakriteerit ja täyttöasteet	7
4.2.2. Budjetit	8
4.2.3. Henkilöstön määrä.....	9
4.2.4. Markkinointi	9
4.2.5. Rahoitus ja yhteistyökumppanit	10
4.3. Tulevaisuus ja toiminnan kehittäminen	10
4.3.1. Tulevat oopperatuotannot.....	10
4.3.2. Toimintamalleissa kehitettävät asiat	11
4.3.3. Alueoopperoiden välinen yhteistyö	12
4.3.4. Kulttuuriavustusten merkitys	13
4.3.5. Tulevaisuuden näkymät	13
5. Yhteenveto	14
5.1. Alueoopperoiden nykytilanne	14
5.2. Oopperatuotantojen toteutus	15
5.3. Alueoopperoiden välinen yhteistyö	16
5.4. Tulevaisuus ja toiminnan kehittäminen	16
Kiitokset.....	17
Kirjallisuus	18
Liitteet	19

1. Johdanto

Alueoopperat kuuluvat Suomessa esittävän taiteen vapaan kentän toimijoihin, joilla tarkoitetaan yhdistyksiä, säätiöitä, osuuskuntia ja voittoa tavoittelemattomia yrityksiä ja muita kansalaisten vapaaehtoisia yhteenliittymiä, jotka tuottavat taide- ja kulttuuripalveluita. Vapaan kentän toimijat toimivat kolmannella sektorilla, julkisen sektorin ja yksityisen liiketoiminnan välissä.

Vapaan kentän kulttuuritoimijoista on toistaiseksi tehty hyvin vähän tutkimusta. Niistä tiedetään, että ne ovat erilaisia mittasuhteiltaan, kooltaan ja toimintatavoiltaan. Vapaan kentän toimijoiden rahoitus koostuu pääsääntöisesti valtion ja kuntien avustuksista sekä toimijoiden omista tuloista. Monessa kaupungissa on jouduttu viime aikoina tekemään isoja kulttuurileikkauksia, mikä vaikuttaa merkittävästi myös alueoopperoiden toimintaan.

Selvityksessä kartoitetaan suomalaisten alueoopperoiden toimintamalleja. Tässä työssä toimintamallilla tarkoitetaan tapaa, jolla alueoopperat organisoivat, tuottavat, rahoittavat ja markkinoivat toimintaansa. Selvityksessä on kuvattu kuuden alueoopperan toimintamallin lisäksi niiden ajatukset toimintansa kehittämisestä, tulevat oopperaproduktiot ja tulevaisuuden visiot.

Tutkimukseen osallistuivat Turun seudulla oopperatoimintaa järjestävä oopperaseurue Saaristo-oopperayhdistys, Vaasan kaupunginteatteri, jossa ooppera on yksi tuotannoista, Kokkolassa oopperoita tuottava Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistys, Joensuun oopperayhdistys, Tampereen Ooppera ja Jyväskylän Ooppera.

Toiveena on, että tämä raportti tarjoaa alueoopperoille uusia ideoita toiminnan kehittämiseen ja uudistamiseen sekä kulttuuriavustuksista päättävillä henkilöillä kokonaisnäkökulman alueoopperoiden nykytilanteesta ja rahoitustarpeista. Olisi hienoa, jos selvitys innostaisi oopperan ystäviä katsomaan alueoopperoiden tuottamia oopperatuotantoja ja tukemaan näin omalta osaltaan tämän taidemuodon hengissä pysymistä eri puolilla maata.

2. Teoreettinen tausta

2.1. Oopperan tulo Suomeen

Suomessa nähtiin jo 1700-luvulla huvinäytelmiä, joita saatettiin mainostaa oopperoina, vaikka ne olivat tosiasiaa vain musiikkinumeroilla höystettyjä hassutteluja. 1700- ja 1800-luvuilla Suomessa vierailleet teatteri- ja oopperaseurueet olivat yleensä saksalaisia. Ensimmäinen Suomessa toteutettu täysipainoinen oopperaesitys oli Viipurissa 1824 esitetty **Ferdinand Kauerin** *Das Donauweibchen*. Ensimmäinen suomalainen ooppera, **Fredrik Paciuksen** *Kung Karls jakt* sai ensi-iltansa Helsingissä 1852. Ensimmäinen suomenkielinen ooppera, **Oskar Merikannon** *Pohjan neiti*, syntyi 1898 ja sai ensiesityksensä 1908 Viipurissa. (Hako 2002:9–12).

Hakon (2002:11) mukaan ooppera oli 1870-luvulla kansallisen itsetunnon kohottaja Suomessa. **Kaarlo Bergbom** perusti 1872 Suomalaisen teatterin, mikä merkitsi suomalaisen näyttämötaiteen syntyä. Alkuvuosina Bergbom omistautui lauluosaston kehittämiseen, ja oopperoita alettiin esittää suomen kielellä. Lauluosasto jouduttiin kuitenkin lakkauttamaan rahapulan vuoksi 1879. Samana vuonna Helsingin Bulevardille valmistui venäläinen varuskuntateatteri, Aleksanterin teatteri, jossa alettiin esittää oopperoita. (Hako 2002:11).

Vuosi 1911 oli käännteentekevä suomalaisen oopperalaitoksen historiassa: joukko voimakkaita persoonallisuksia – näkyvimpänä kansainvälinen tähtisopraano **Aino Ackté** – perusti Kotimaisen Oopperan, joka muutti nimensä Suomen kansallisoopperaksi vuonna 1956. Ackté perusti myös Savonlinnan Oopperajuhlat (alun perin Olavinlinnan Oopperajuhlat) vuonna 1912. (Hako 2002:11–13).

2.2. Alueoopperoiden synty

Paikallista väriä suomalainen oopperaelämä alkoi saada, kun ensimmäiset alueelliset oopperayhdistykset perustettiin Tampereelle 1946, Vaasaan 1956 ja Lahteen 1963. 1960- ja 1970-luvuilla eri puolille maata perustettiin yli kymmenen oopperayhdistystä. (Hako 2002:15).

Heiniö (1999:17) kuvaa näitä puoliammattilaisiksi oopperayhdistyksiksi, joiden toiminta perustui lähinnä paikallisten kaupunginorkestereiden ja -teattereiden sekä konservatorioiden tai musiikkiopistojen yhteistyöhön. Alueoopperat tuottivat Heiniön (1999:18) mukaan tyypillisesti yhden oopperan vuodessa.

Oopperayhdistysten rahoitus perustuu kuntien tuen lisäksi valtion avustuksille, pääsylipputulolle ja muille tuloille. Kunnan avustus kattaa menoista noin puolet ja valtionapu noin neljänneksen. (Kukkasmäki 2004:127).

Vuonna 1968 syntyi maakunnallisten oopperayhdistysten yhdyssiteeksi Suomen Oopperaliitto, jonka perusti 11 alueoopperaa. Liiton luomalla solistipankkijärjestelmällä pyrittiin myös takaamaan ammattitasoiset laulajat alueoopperoiden tuottamiin produktioihin. (Kukkasmäki 2004:127, Heiniö 1999:18).

1970-luvulla alkanut oopperainnostus Suomessa näkyi myös Suomen kansallisoopperan ja Savonlinnan Oopperajuhlien ulkopuolella: Ilmajoen musiikkijuhlita kehittyi merkittävä paikallisesti sävyttyneiden kansanoopperoiden näyttämö. Ilmajoen musiikkijuhlat on tehnyt yhteistyötä Vaasan Oopperan kanssa, minkä kannustamana monille paikkakunnille perustettiin oopperayhdistyksiä, jotka ovat tuottaneet vahvan paikallisvärin saaneita kansanoopperoita. Tämä suuntaus kasvoi erityisesti 1990-luvulla. (Hako 2002:110).

Mikä ero on alueoopperalla, paikallisoopperalla ja kansanoopperalla? Vaikka termeille ei ole yksiselitteisiä määritelmiä, niillä kaikilla on omat erityispiirteensä. Hautsalon (2020:29, 31) mukaan kansanoopperoita yhdistää aihe, joka kertoo menneen maailman suomalaisista agraariyhteisöistä sekä niiden ihmisistä ja tapahtumista. Paikallisooppera taas liittyy oopperan tiettyyn paikkakuntaan, eikä vain yleisesti johonkin alueeseen maaseudulla. Alueoopperalla tai maakuntaoopperalla tarkoitetaan maakunnissa toimivia oopperayhdistyksiä, jotka esittävät pääasiassa klassikko-ohjelmistoa. (Hautsalo 2020:29, 31).

Hakon (2002:18) mukaan Helsinkiin vuonna 1993 valmistunut uusi oopperatalo loi suuren luokan toimintaympäristön, minkä tuloksena syntyi hedelmällinen rinnakkaiskulttuuri: pienet ja osaavat oopperaseurueet, jotka pyrkivät uudenlaiseen oopperailmaisuun.

Vuonna 2017 päivitetyn Tilastokeskuksen Kulttuuritilaston taulukkopalvelun mukaan Suomessa toimi 11 alueoopperaa. Uudempaa tietoa ei ole saatavissa, sillä alueoopperoiden toimintaa koordinoi Suomen Oopperaliitto lakkautti toimintansa 2010-luvulla. Myös kyseinen tilasto on lakkautettu 2.12.2024, eikä sen tietoja päivitetä enää.

2.3. Oopperassa käyminen

Oopperassa kävijöiden osuus kulttuuritapahtumiin osallistuvien määrästään on pysynyt suunnilleen samana koko seuranta-ajan 1981–2017. Vuonna 2017 noin seitsemän prosenttia naisista ja viisi prosenttia miehistä oli käynyt oopperassa vuoden aikana. Ikäryhmittäin pienin osallistujaosuus oli 15–34-vuotiaiden keskuudessa (4 %). Ylemmät toimihenkilöt käyvät oopperassa muita ryhmiä yleisemmin (11 %). Heidän keskuudessaan kävijöiden osuus on kuitenkin lähes puolittunut vuoteen 2002 verrattuna. Yrittäjillä ja eläkeläisillä kävijäosuudet ovat puolestaan nousseet. (Tilastokeskuksen Kulttuuritilaston taulukkopalvelu 2017, Heiskanen ym. 2015:100).

Oopperassa käymisessä alueelliset erot ovat huomattavat. Pääkaupunkiseudulla asuvista 10 vuotta täyttäneistä 13 prosenttia oli käynyt oopperassa, kun Pohjois- ja Itä-Suomessa kävijöiden osuus oli vain kolme prosenttia. (Tilastokeskuksen Kulttuuritilaston taulukkopalvelu 2017, Heiskanen ym. 2015:100).

Tästä huolimatta alueoopperoiden roolia maakunnissa pidetään tärkeänä. Paikalliselle oopperayleisölle se tarjoaa mahdollisuuden käydä katsomassa laatuopperaa omassa lähiympäristössään, nuorille, uraansa aloittaville oopperalaulajille työtilaisuuksia ja paikallisille eri alojen ammattilaisille työpaikkoja. Kaupungille alueooppera voi toimia vetovoimatekijänä ja tuoda lisätuloja, sillä oopperaa tullaan usein katsomaan myös oman maakunnan ulkopuolelta ja samalla käytetään paikallisia ravintola- ja majoituspalveluita.

2.4. Vapaan kentän toimijat ja kolmas sektori

Alueoopperat kuuluvat Suomessa esittävän taiteen vapaan kentän toimijoihin, joilla tarkoitetaan yhdistyksiä, säätiöitä, osuuskuntia ja voittoa tavoittelemattomia yrityksiä ja muita kansalaisten vapaaehtoisia yhteenliittymiä, jotka tuottavat taide- ja kulttuuripalveluita. Oleellista on se, että vapaan kentän toimijat eivät ole valtionosuusjärjestelmän (VOS) piirissä. Ne toimivat kolmannella sektorilla, julkisen sektorin ja yksityisen liiketoiminnan välissä. Siitä käytetään myös muita nimikkeitä, kuten vapaaehtoistyö, voittoa tavoittelematon toiminta ja järjestötoiminta. (Heiskanen ym. 2015:90, 354–355).

Taiteen ja kulttuurin kentällä kolmas sektori muodostaa keskeisen ja korvaamattoman kokonaisuuden. Siihen sisältyvät toimijat tuottavat muun muassa suuren määrän taide- ja kulttuuripalveluja ja kokoavat yhteen kulttuurin saralla toimivia ihmisiä. (Heiskanen ym. 2015:354).

Kolmannen sektorin toimijoilla on useita erilaisia rooleja, tehtäviä ja organisoitumismuotoja. Lisäksi kentän toimijoiden rahoituskäytännöt ja omistussuhteet vaihtelevat suuresti. Koska kolmannen sektorin toiminta ei ole liiketoimintaa, sen on onnistuttava saamaan toimintansa vaatimat taloudelliset voimavarat muualta kuin omien tuotostensa myynnistä. Julkinen valta eli valtio ja kunnat tukevat monia kolmannen sektorin toimijoita avustuksillaan. Avustuksia antavat jossain määrin myös yksityiset yritykset sekä julkishallinnolliset organisaatiot. Rahoitukseen ja palvelujen tuottamiseen on eri tahoilla yritetty saada lisää pitkäjänteisyyttä erilaisten kumppanuus- tai yhteistyösopimusten kautta. (Heiskanen ym. 2015:370).

Yksi merkittävä voimavarojen lähde kolmannella sektorilla on Heiskanen ym. (2015:370) mukaan vapaaehtoistyö, jonka täsmällistä laajuutta on kuitenkin vaikea mitata. Moniin keskeisiin toimintoihin ammattimaisiin produktioihin kytkeytyy ainakin jonkin verran vapaaehtoista tai palvelun tuottajan kannalta edullista työpanosta.

Ilmassa leijuu suuria kysymyksiä, jotka on tavalla tai toisella ratkaistava, jos kolmannen sektorin kulttuuritoiminnan halutaan säilyvän nykyisellään tai laajenevan. Yksi ongelma-alue liittyy väestön ikääntymiseen. Kolmas sektori on vahvasti riippuvainen ihmisistä, jotka haluavat osallistua sen puitteissa tapahtuvaan toimintaan. Mukaan pitäisi saada uusia aktiiveja nuorista ikäluokista. Vanhempien sukupolvien edustajia on siirtymässä sivuun, ja osa heistä ei katso pätevyytensä riittävän uusiin tehtäviin. Nuorempi sukupolvi taas saattaa odottaa saavansa myös kolmannella sektorilla asianmukaisen taloudellisen korvauksen tekemästään työstä. (Heiskanen ym. 2015:372–373).

Heiskanen ym. (2015:373) mukaan kolmannella sektorilla haettiin aiemmin organisoitumisen malleja julkisen sektorin piiristä, mutta nykyään käännytään enemmän liiketaloudellisen yhteisön puoleen ja kopioidaan, lainataan ja käännetään sen ajattelumalleja ja toimintamuotoja omiin tarpeisiin sopiviksi.

2.5. Toimintamalli

Toimintamalli on käsitteenä monimerkityksinen, eikä sille ole selkeää ja vakiintunutta määritelmää. Sitä voidaan kuitenkin jäsentää liiketoimintamallin kautta. Häntin (2021:75) mukaan liiketoimintamallilla kuvataan yleensä sitä, miten yritys toimii tehdäkseen tulosta. Yrityksen liiketoimintamallin muutos ei vaadi Häntin (2021:87) mukaan kokonaan uusien toimintamallien luomista, vaan yritys voi tehostaa nykyistä mallia tai ottaa sen rinnalle ketteriä kokeiluja pyrkiessään kehittämään vetovoimaansa asiakkaiden keskuudessa.

Saarelainen (2013:16) toteaa, että liiketoimintamalliin kuuluu iso kokonaisuus asioita, joiden merkitys vaihtelee toimialasta ja yrityksestä riippuen. Keskeisiä kysymyksiä ovat hänen mukaansa kenelle, mitä ja miten sekä sisäiset voimavarat. Saarelainen (2013:19) arvioi, että liiketoimintamallia voi hyödyntää myös muualla kuin yritystoiminnassa. Painotukset ja käsitteet voivat osittain poiketa, mutta kaikki elementit ovat hänen mukaansa löydettävissä julkiselta sektorilta samoin kuin mistä tahansa järjestötoiminnasta.

Tässä työssä toimintamallilla tarkoitetaan tapaa, jolla alueoopperat organisoivat, tuottavat, rahoittavat, markkinoivat ja kehittävät toimintaansa.

3. Tutkimuksen suorittaminen

3.1. Aineisto

Tämän tutkimuksen aineisto koottiin haastattelemalla kuuden, eri puolilla maata ja eri toimintamallilla toimivan alueoopperan johtohenkilöitä.

Alun perin tutkimukseen oli tarkoitus sisällyttää myös Ruotsissa toimivia alueoopperoita, mutta tästä luovuttiin, kun niiden havaittiin toimivan täysin eri tavalla kuin suomalaisten alueoopperoiden.

Tutkija perehtyi ruotsalaisten alueoopperoiden, kuten Norrlandsoperanin, Göteborgsoperanin ja Värmland Operan verkkosivuihin ja sai selville, että Ruotsissa alueelliset oopperat ovat ammattimaisia oopperataloja, jotka toimivat ympärivuotisesti ja työllistävät suuren määrän taiteellista, tuotannollista ja teknistä henkilökuntaa. Ruotsissa alueellisten oopperatalojen rahoitus perustuu yleensä kolmikantamalliin, jossa rahoitus tulee valtiolta, aluehallinnolta (maakäräjiltä) ja kunnilta. Esimerkiksi Norrlandsoperanin päärahoittajia ovat Västerbottenin maakunta ja Uumajan kaupunki omistajina, minkä lisäksi se saa vuosittain avustusta Ruotsin kulttuurineuvostolta (Statens Kulturråd). Lipputulot ja sponsorointi täydentävät budjettia, mutta niiden osuus on verrattain pieni, sillä toimintaa rahoitetaan vahvasti julkisista varoista.

Asiaan pyydettiin vahvistus Savonlinnan Oopperajuhlien johtaja ja kapellimestari **Ville Matvejeffilta**, joka on johtanut orkestereita useissa ruotsalaisissa oopperataloissa. Matvejeffin (2026) mukaan Ruotsissa alueelliset oopperat ovat pääsääntöisesti Suomen kansallisoopperaan verrattavia isoja oopperataloja, jotka toimivat ympärivuotisesti ja tekevät useita oopperatuotantoja vuodessa. Ne myös työllistävät vakituisesti kymmeniä työntekijöitä ja saavat rahoituksensa valtiolta, aluehallinnolta ja kunnilta. Ruotsalaisten oopperatalojen vertaaminen suomalaisiin alueoopperoihin ei ole hänen mukaansa relevanttia.

3.2. Tutkimusmenetelmä

Alueoopperoiden toimintamallien kartoitus toteutettiin alueoopperoiden verkkosivuilla olevaan sisältöön perehtymällä ja haastattelemalla alueoopperoiden johtohenkilöitä puhelimitse, sähköpostilla tai kasvokkain 16.4.2025-2.3.2026.

Toimintamalleissa keskityttiin erityisesti alueoopperoiden yhtiömuotoon, oopperoiden tuotantotapaan, rahoitukseen, työntekijöiden määrään, markkinointiin, yhteistyökumppaneihin, seuraavaan oopperatuotantoon, toiminnan kehittämiseen ja tulevaisuuden visioihin.

Haastattelukysymykset (22) jaettiin kolmeen teemaan:

1. Taustoittavat kysymykset
2. Viimeisimmän oopperatuotannon toteutustapa
3. Tulevaisuus ja toiminnan kehittäminen

Haastattelulomake on tämän tutkimuksen liitteenä (liite 1).

Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin ja tarkistutettiin haastateltavilla. Tämän jälkeen aineisto purettiin tuloksiksi ja niistä laadittiin yhteenveto.

4. Tulokset

4.1. Alueoopperoiden nykytilanne

Turku

Turun seudulla oopperatuotantoja järjestää oopperaseurue Saaristo-oopperayhdistys ry. Yhdistys tarjoaa korkeatasoisia pienen mittakaavan ooppera- ja musiikkitaide-oksia. Oopperaa toteutetaan musiikkiteatterin tavoin, mikä tarkoittaa sitä, että kärki on teatterillisessä ilmaisussa ja tuotannoissa käytetään teatteriohjaajia.

Vuosina 2011–2023 oopperoita tuotettiin kerran vuodessa ja itsenäisesti, apurahojen, toiminta-avustusten ja kaupungin avustuksen turvin. Vuodesta 2023 alkaen oopperoita on tuotettu yhteistyössä VOS-toimijoiden eli Turun Kaupunginteatterin (TKT) ja Turun filharmonisen orkesterin (TFO) kanssa. Kolmikantamallissa jokainen taho vastaa omasta alueestaan: Saaristo-ooppera laulajista, TFO orkesterista ja TKT teatteritekniikasta, ohjaajista, lavastajista, puvustajista, markkinoinnista, tiedottamisesta ja lipunmyynnistä.

Kolmikantamalli käynnistyi Saaristo-oopperan perustajan, oopperalaulaja **Päivi Nisulan** ideasta ja TKT:n toimitusjohtaja **Arto Valkaman** ja TFO:n intendentti **Nikke Isomöttösen** kanssa käydyistä keskusteluista. Mallin rakentamiseen meni vuoden verran, mutta se on osoittautunut toimivaksi. Mallin käynnistymistä helpotti se, että vastaava toimintamalli on ollut Turussa käytössä jo aiemmin, silloin osapuolina olivat Åbo Svenska Teater, Turun musiikkijuhlat ja TFO.

Yhteistyö TFO:n ja TKT:n kanssa on Saaristo-oopperan suurin ilonaihe tällä hetkellä, sillä se mahdollistaa tuotantojen tekemisen isommalla pensselillä. Myös taloudellinen tilanne on Nisulan mukaan huomattavasti parempi kuin toimintaa aloitettaessa.

Suurimmiksi haasteiksi Nisula nimeää rahoituksen ja toiminnan lyhytjänteisyyden. Toimintaa pyöritetään apurahojen ja avustusten turvin, ja ne saadaan vuodeksi kerrallaan. Joka vuosi pitää aloittaa ikään kuin nollasta, mikä vaikeuttaa pitkäaikaista suunnittelua.

Vaasa

Vaasan Oopperayhdistys on perustettu 1956. Vuodesta 2018 oopperan tekeminen on ollut Vaasan kaupunginteatterin tuotantovastuulla. Teatterin omistaa sataprosenttisesti Vaasan kaupunki, joka siirsi rahoituksen oopperayhdistyksen sijaan teatterille 2018. Enää ei puhuta Vaasan Oopperasta, vaan Vaasan kaupunginteatterista, jossa ooppera on yksi tuotannoista. Oopperayhdistyksen alla toimiva kuoro on harrastajakuoro, jota teatteri on käyttänyt tuottamisessaan oopperoissa.

Tällä toimintamallilla oopperoita on tuotettu Vaasan kaupunginteatterissa kerran kahdessa vuodessa vuoteen 2025 asti, jolloin Vaasan kaupunki päätti leikata oopperan tuen kokonaan pois kaupungin talouden tasapainottamisohjelman 2024–2027 vuoksi.

Suurin haaste Vaasassa on se, että vuodelle 2027 suunniteltua oopperaproduktiota ei voida tehdä. ”Tämä on surullista, koska me olemme toiseksi vanhin alueooppera, täällä on pitkät perinteet. Ooppera on nähty täällä arvokkaana veto- ja pitovoimatekijänä. Toivon, että uusi valtuusto näkee tämän arvon ja saataisiin rahaa oopperalle”, sanoo Vaasan kaupunginteatterin johtaja **Seppo Välinen**.

Kaupunginvaltuustolle on tehty aloite siitä, että rahoitus voitaisiin palauttaa. Vaasassa oopperaväki toivoo, että he pääsisivät tekemään seuraavan oopperan kaupungin tuella viimeistään 2029, ja tämän jälkeen lähettäisiin tekemään pitkän tähtäimen suunnitelmaa.

Suurimpana ilonaiheena Vaasan oopperatoiminnassa Välinen pitää heidän viimeisintä tuotantoaan, **Giacomo Puccinin** *Tosca*, jonka he tekivät tammikuussa 2025. Sen täyttöaste oli 100 prosenttia. Hän pitää

ilahduttavana myös *Toscan* hienoja solisteja sekä yhteistyötä Vaasan oopperakuoron ja kaupunginorkesterin kanssa.

Kokkola

Kokkolassa oopperoita tuottaa Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistys, joka perustettiin 2019. Yhdistys suunnittelee toimintaansa itsenäisesti, mutta toteuttaa tuotantoja yhteistyökumppaneiden kanssa. Kaksivuotisessa toimintamallissa tehdään joka toinen vuosi syksyllä iso oopperaproduktio ja vuorovuosina Kälkkåbra-oopperafestivaali, jossa järjestetään esimerkiksi erilaisia laulutilaisuuksia, kouluissa ja päiväkodeissa esitettäviä pienoisoopperoita, oopperajumalanpalveluksia ja yksinäytöksisiä oopperoita.

Kälkkåbra-festivaalin aikana tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Festivaalin painopiste on lapsissa ja nuorissa, myös kaksikielisyyden esiintuominen on festivaalin järjestäjälle tärkeää.

Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistyksen suurimpia ilonaiheita on se, että heidät on huomattu valtakunnallisesti. ”Olemme saaneet tehtyä taiteellisesti ehjää ja korkeatasoista tuotantoa”, toteaa yhdistyksen puheenjohtaja **Marita Kaakinen**.

Suurimpana haasteena hän pitää leikkauksia avustuksiin. ”Jos meiltä leikataan joku apuraha kokonaan pois, olemme oikeasti pulassa. Me olemme pistäneet niin paljon omaa aikaa tähän, että enempää ei voida.”

Joensuu

Joensuun oopperayhdistys on perustettu 1977. Yhdistys on tuottanut oopperoita 1–3 vuoden välein ja toimii vahvasti talkoopohjalta ja itsenäisesti, mutta toisinaan myös yhteistyössä konservatorion ja kaupunginorkesterin kanssa.

Suurimpia ilonaiheita Joensuussa ovat oopperoiden tuottaminen säännöllisesti ja se, että maakunnan asukkaat ovat ottaneet teokset hyvin vastaan. Suurimpia haasteita ovat rahoitus ja yleisöä kiinnostavan ohjelmiston tarjoaminen.

Tampere

Vuonna 1946 perustettu Tampereen Ooppera ry on Suomen ensimmäinen oopperayhdistys. Alkuvuosina yhdistys tuotti kaksi oopperateosta vuodessa. Vuonna 1997 siitä tuli osa Tampereen oopperatoimintäsäätiötä, joka määräsi tuolloin oopperatoiminnan tuotannollisista ja taloudellisista syistä kokonaan Tampere-talo Oy:n tuotettavaksi. Oopperatoimintäsäätiö on taustatoimija, joka vastaa siitä, että oopperatoiminta Tampereella kehittyy ja sitä ylläpidetään korkeatasoisesti.

Oopperatoimintäsäätiö toimii kolmikantamallilla, jossa Tampere-talo on tuottaja ja toiminnan kehittäjä vastaten täysimääräisesti esitystoiminnasta ja oopperan kuorotoiminnasta. Tampereen kaupunki on tukija vuosittaisella tuellaan, ja Tampereen Ooppera ry toimii ikään kuin kannatusyhdistyksenä ja taustatoimijana myöntäen muun muassa apurahoja nuorille laulajille.

Tampereella tehtiin pitkään yksi oopperateos vuodessa, kunnes Tampereen Ooppera sai merkittävän rahoituksen Jane ja Aatos Erkon säätiöltä vuosille 2024–2025 Tampereen Oopperan ja kamarimusiikki-toiminnan kehittämiseen. Rahoituksen avulla Tampereen Ooppera on kehittänyt toimintaansa aktiivisesti ja monimuotoisesti sekä tuottanut useampia oopperatuotantoja ja konserttiohjelmaa ympärivuotisesti.

Erkon säätiön rahoituksen ansiosta Tampereen Ooppera on voinut kasvattaa niin yleisön kuin teostenkin määrää, kokeilla uusia toimintamuotoja ja tehdä avauksia, jotka auttavat rakentamaan oopperatoiminnasta entistä säännöllisempää. Erkon apurahan ohella Tampereen Oopperan ilonaiheisiin kuuluu pysyvä yhteistyö Tampere Filharmonian kanssa ja oma Tampereen Oopperan kuoro, jonka toimintaa Tampere-talo Oy kehittää ja ylläpitää.

Tampereen Ooppera tavoittelee toimintaansa valtionrahoitusta. Osin tästä syystä Tampere-talo-konserni järjestäytyi vuoden 2024 alussa uudelleen. Emoyhtiönä toimiva Tampere-talo Oy keskittyy taide- ja kulttuuritoimintaan ja operoi Tampere-taloa. Tytäryhtiö Talo Events Oy keskittyy markkinaehtoiseen toimintaan, kuten kokosten, kongressien ja tapahtumien järjestämiseen ja ravintolatoimintaan. Tytäryhtiö tukee emoyhtiötä ostamalla siltä palveluita ja tiloja. Tämä on tärkeä, mutta suhdanneherkkä osa ooppera-, taide- ja kulttuuritoiminnan ylläpitämistä.

Suurimpana haasteena Tampereella on rahoitus ja sen rikkonaisuus. Niin kauan, kun he eivät ole säännönmukaisen rahoituksen piirissä, pitkäjänteistä suunnittelua ei voi tehdä tai viedä tavoitteita kansainvälistymisestä, ympärivuotisuudesta ja kantaesitysten tuottamisesta pitkällä tähtäimellä eteenpäin. Potentiaalia ja näyttöjä Tampereen Oopperalla on, mistä esimerkkinä Tampere-talon taiteellinen johtaja **Suvi Leinonen** mainitsee käynnissä olevan 80-vuotisjuhlavuoden ohjelmiston.

Rahoitus on Leinosen mukaan elinehto. ”Olemme huomanneet Erkon säätiön rahoittaman kauden aikana, että kun on tarjontaa, silloin taidemuodolla on myös tulevaisuutta. Jos nupit ovat hiljaisella, se näkyy tietenkin yleisön kiinnostuksessa.”

Jyväskylä

Jyväskylässä oopperatoiminnasta on vuodesta 1973 vastannut itsenäinen yhdistys Keski-Suomen Alueooppera ry, jonka markkinointinimi on Jyväskylän Ooppera. Yhdistys toimii tiiviissä yhteistyössä Jyväskylä Sinfonian ja Jyväskylän kaupunginteatterin kanssa. Oopperat kuuluvat Jyväskylä Sinfonian vuosiohjelmiaan, ja näytökset pidetään Jyväskylän teatteritalossa.

Vuodesta 1996 oopperoita on tuotettu kahden vuoden välein. Jyväskylän Oopperan toimintamallissa perinteeksi on muodostunut, että oopperan ensi-ilta ajoittuu uudenvuodenaattoon, ja oopperaesityksen jälkeen on tarjolla myös juhlaillallinen ja oopperatanssiaiset.

Suurin ilonaihe Jyväskylässä on tammikuussa 2026 päättyneen viimeisin oopperatuotanto, **Gaetano Donizettin** *Lucia di Lammermoor*. ”Taiteellisesti onnistuimme erinomaisesti, lipputuloissa jäimme hieman alle tavoitteen”, kertoo Jyväskylän Oopperan puheenjohtaja **Jaana Tani**.

Jyväskylässä ilahduttaa myös se, että keväällä 2026 aletaan harjoitella syksyn massiivista kuoroteosta, **Giuseppe Verdin** *Requiemia* varten, jota esitetään Jyväskylä Sinfonian ja Oulu Sinfonian kanssa Jyväskylässä ja Oulussa pyhäinpäivän alla. Seuraava oopperatuotanto julkistetaan keväällä 2026.

Suurin haaste myös Jyväskylässä on rahoituksen löytyminen produktioihin. Toimintaa pyritetään vahvasti lipputuloilla – noin 80 % tuloista kertyy lipunmyynnistä. Avustuksista saadaan entistä pienempi osa tuloista, sillä niiden saanti on valtakunnallisesti heikentynyt viime vuosina. Myös yhteistyökumppaneiden määrä on pienentynyt huomattavasti Jyväskylässä.

4.2. Oopperatuotantojen toteutus

4.2.1. Tuotannot, valintakriteerit ja täyttöasteet

Saaristo-oopperan viimeisin oopperatuotanto oli **Joel Järventaustan** säveltämä kamariooppera *Ihminen parhaan kykynsä mukaan*, jota esitettiin Turussa ja Oulussa 2024 sekä Kansallisoopperassa 2025.

Teoksen tekeminen käynnistyi keskusteluista oopperalaulaja **Walteri Torikan** kanssa. Hänen toiveensa oli ooppera, jossa käsiteltäisiin sotaa, miehen elämää ja sitä, miten ihminen selviää sodassa. ”Minähän sitten yllytyshulluna innostuin tästä heti ja laitoin viestin toiselle yllytyshullulle eli **Tommi Kinnuselle**. Parin viikon päästä oli synopsis valmiina”, kuvailee Päivi Nisula. Sävellyksen hän tilasi Joel Järventaustalta. Produktiolle asetetut tavoitteet täyttyivät, sillä siitä järjestettiin 11 loppuunmyytyä esitystä Turun Kaupunginteatterissa keväällä 2024 ja syksyllä 2024 tehtiin vielä kaksi lisäesitystä.

Vaasassa päädyttiin *Toscaan* teatterille vuodelle 2025 määritellyn valtateeman ja kaupunginorkesterin kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta. Puccinin musiikki oli ollut orkesterin haaveissa, ja *Tosca* oli tuntunut sopivalta tämän kokoiselle orkesterille ja tälle näyttämölle. *Toscan* tekeminen oli ollut myös kapellimestari **Anna-Maria Helsingin** pitkäaikainen haave. *Tosca* myytiin loppuunmyydyille katsomoille, joten sen täyttöasteelle asetetut tavoitteet ylittyivät.

Kokkolassa viimeisin oopperatuotanto oli **Olli Kortekankaan** säveltämä *Isfåglarna* loka-marraskuussa 2024. Teokseen päädyttiin sitä kautta, että Kortekangas oli tutustunut yhdistyksessä toimivaan oopperalaulaja **Minna-Leena Lahteen** ja kirjoitti pääroolin hänelle. Sopimus tehtiin jo 2020, mutta sen kantaesitys siirtyi koronan vuoksi neljällä vuodella. Tuotannossa oli monenlaisia haasteita, ja jossain vaiheessa siitä oltiin jo luopumassa sen laajuuden vuoksi.

Oman haasteensa produktion toi myös alkuperäisen ohjaajan vaihtuminen epäasiallisen käytöksen vuoksi. Tämä tarkoitti yhdistykselle kaksinkertaisia kuluja ohjauksesta, lavastuksesta ja puvustuksesta. Kaakisen mukaan he ovat todella ylpeitä lopputuloksesta ja siitä, että he saivat korjattua asiat niin, että työryhmässä vallitsi turvallinen ilmapiiri.

Alun perin oopperaa piti esittää vain Kokkolassa, mutta siitä järjestettiin esityksiä myös Pietarsaareissa ja Kansallisoopperassa. Tältä osin tavoitteet täyttyivät yli odotusten. Helsingissä esitykset olivat loppuunmyytyjä, ja Kokkolassa ja Pietarsaareissa täyttöaste oli noin 70 %.

Joensuussa viimeisin oopperatuotanto oli **César Cuin** säveltämä koko perheen ooppera *Saapasjalkakissa*, jota esitettiin syksyllä 2023. Suomessa ensimmäistä kertaa esitetty teos oli yhdistyksen musiikillisen ideoijan ja kapellimestarin **Huba Hollóköin** löytö. Yhdistyksessä oli päätetty tehdä uusi koko perheen ooppera, jotta saataisiin kasvatettua uutta oopperayleisöä. Esitysten yhteydessä järjestettiin erilaisia oheistoimintoja, kuten mahdollisuus ottaa kuvia itsestään erityislavasteissa solistien kanssa, tehdä teokseen liittyviä tehtäviä opiskelijoiden ohjaamina tai saada kasvomaalaus.

Oopperan täyttöaste oli 60 %, mihin yhdistys oli pettynyt. He olivat suunnitelleet vievänsä produktion myös muihin kaupunkeihin, mutta tämä haave jäi odotettua pienemmän katsojamäärän vuoksi toteuttamatta. Katsojamäärään vaikutti yhdistyksen pieni koneisto, erityisesti markkinointi. Taloudellisesti produktiosta selvittiin kuitenkin kuivin jaloin, ja yleisöltä saatiin paljon innostunutta palautetta.

Viimeisin oopperatuotanto **Tampereella** oli tammikuun alussa 2026 esitetty **Stephen Sondheimin** *Sweeney Todd*. Teoksesta esitetyt kolme näytöstä keräsivät yhteensä 4200 henkeä, mikä vastaa noin 75 prosentin täyttöastetta. *Sweeney Toddin* valinnassa painoi kolme kriteeriä: haluttiin teos, jota esitetään harvoin, jolla voidaan saavuttaa uusia yleisöjä ja jossa yhdistetään musiikkiteatterin ja oopperataiteen vahvuuksia.

Jyväskylässä viimeisin oopperaproduktio oli **Gaetano Donizettin** *Lucia di Lammermoor*, jota esitettiin 31.12.2025-23.1.2026. Teokseen päädyttiin, koska tätä romanttisen oopperan helmeä on esitetty Suomessa todella harvoin. Lisäksi tämä teos soveltui esitettäväksi Jyväskylän Paviljongissa, missä esitykset pidettiin poikkeuksellisesti, kun Jyväskylän teatteritalo oli remontissa. Täyttöaste *Lucia di Lammermoorin* esityksissä oli 60 prosenttia.

4.2.2. Budjetit

Vaasassa *Tosca*-tuotannon budjetti oli 320 000 euroa.

Kokkolassa *Isfåglarna*-oopperan budjetti oli 180 000 e.

Joensuussa *Saapasjalkakissa*-tuotannon budjetti oli 120 000 euroa.

Tampereella *Sweeney Toddin* budjetti oli 300 000 euroa.

Jyväskylän *Lucia di Lammermoorin* tuotannon budjetti oli 360 000 euroa.

Saaristo-ooppera ei kertonut *Ihminen parhaan kykynsä mukaan* -tuotannon budjettilukuja.

4.2.3. Henkilöstön määrä

Saaristo-oopperan *Ihminen parhaan kykynsä mukaan* -oopperatuotannossa tuottajana työskenteli Saaristo-oopperan taiteellinen johtaja. Tuotantoon palkattiin ohjaaja, solistit, kapellimestari, lisäsoittajat, valosuunnittelija, lavastaja ja pukusuunnittelija. Orkesterin jäsenet olivat TFO:sta. Vapaaehtois pohjalta toimivia työntekijöitä ei ollut.

Vaasan *Tosca* oli vahvasti kaupunginteatterin oma tuotanto, sillä siinä työskenteli lähes koko teatterin henkilökunta näyttelijöitä lukuun ottamatta. Ulkopuolelta tuotantoon palkattiin ainoastaan kapellimestari, solistit, korrepetiittori, ohjaajan assistentti, taistelukoreografi/läheisyyskoordinaattori ja lisäsoittajat. Vaasan kaupunginorkesterille oopperassa soittaminen kuuluu heidän työvelvoitteeseensa. Oopperakuorolle maksettiin korvaus kuorokohtausten tekemisestä. Vapaaehtois pohjalta toimivia työntekijöitä tässä produktiossa ei ollut.

Kokkolan *Isfågglarna*-tuotannossa työskenteli yhdistyksestä kolme henkilöä. Tuotantoon palkattiin solistit, ohjaaja, koreografi ja orkesteri. Kuorolle maksettiin kulut. Yhteensä palkattuja työntekijöitä oli noin 30.

Joensuussa työryhmään palkattiin tuottaja, kapellimestari, ohjaaja, lavastaja ja puvustaja, 11 hengen orkesteri ja solistit. Valtaosa työryhmän jäsenistä oli paikallisia toimijoita. Vapaaehtois pohjalta tuotannossa toimivat opiskelijat, yhdistyksen hallituksen jäsenet ja kuorolaiset. Yhteensä talkoolaisia oli noin 60.

Tampereella *Sweeney Todd*-tuotannon tekemiseen osallistui Tampere-talosta 15 henkilöä markkinoinnista, myynnistä, tuottajistosta ja teknisestä henkilökunnasta. Ulkopuolelta siihen palkattiin taiteellinen suunnitteluryhmä, 10 solistia ja 40-henkinen Tampereen Oopperan ensemble-kuoro henkilökohtaisilla sopimuksilla, naamiointsijat ja korrepetiittorit. Tampere Filharmonia oli mukana omalla erillisellä sopimuksellaan. Oopperan pukujen valmistuksesta ja pukuhuollosta vastasi pitkäaikainen puvustokumppani Tampereelta, joka vastaa myös Tampereen Oopperan puvuston hoidosta. Tampereen Oopperan kuoron valmennuksesta vastaa ympärivuotisesti kuorokapellimestari. Kuorokoordinaattori työskentelee produktiokohtaisesti. Talkootyöläisiä Tampereen Oopperassa ei juurikaan käytetä.

Jyväskylässä *Lucia di Lammermoor*-tuotantoon palkattiin noin 40 ihmistä: kapellimestari, ohjaaja, solistit (6), valosuunnittelija, maskeeraussuunnittelija, maskeeraajat, pukusuunnittelija, pukijat, kuoromestari, korrepetiittori, tuottaja, tuotantokoordinaattori, tarpeistonhoitaja/tekstityksen ajaja, lisäsoittajat ja tekninen henkilökunta. Vapaaehtois pohjalta tuotannossa työskenteli noin 65 henkilöä, joista kuorolaisten osuus oli 50. Lisäksi talkoolaisia käytettiin myynnissä, markkinoinnissa, lipunmyyjinä, käsiohjelmien myyjinä, narikassa sekä valo- ja videokuvauksessa.

4.2.4. Markkinointi

Turussa *Ihminen parhaan kykynsä mukaan* -oopperan markkinointi oli TKT:n markkinointitiimin vastuulla. Saaristo-ooppera ei kertonut markkinointibudjettiaan.

Vaasassa *Toscan* markkinoinnin hoiti teatterin myyntitiimi, jossa työskenteli tuolloin viisi henkilöä. *Toscan* markkinointibudjetti oli 20 000 euroa.

Kokkolan *Isfågglarna*-tuotannon markkinointi hoidettiin yhdistyksen voimin. Kokkolan ja Pietarsaaren esitysten markkinointibudjetti oli 5000 euroa, sisältäen kaikki ilmoitukset ja materiaalit, jotka tehtiin itse. Kansallisoopperan esitysten markkinointi hoidettiin Kansallisoopperasta.

Joensuun *Saapasjalkakissa*-tuotannon markkinoinnista vastasi tuottaja, mutta markkinointiapua saatiin myös Joensuun kaupungin viestintäyksiköstä. Paikallisen S-ketjun eli PKO:n kanssa tehtiin markkinointiyhteistyötä majoituspakettien muodossa. Koko oopperatuotannon markkinointibudjetti oli 3350 euroa.

Tampereen Sweeney Toddin markkinoinnista vastasi Tampere-talon markkinointitiimi. Teoksen markkinointibudjetti noin 10 000 euroa.

Jyväskylän Lucia di Lammermoorin markkinointibudjetti oli 17 000 euroa. Graafinen suunnittelu ostettiin ulkoa, ja organisaation sisällä markkinoinnin parissa työskenteli pääsääntöisesti kolme henkilöä.

4.2.5. Rahoitus ja yhteistyökumppanit

Turussa Ihminen parhaan kykynsä mukaan -oopperaan saatiin avustuksia ja apurahoja seuraavasti:

- Turun kaupungin suurtuotantotuki, jota TFO anoi. Saatiin 70 000 e vuodelle 2024.
- Turun kaupungin toiminta-avustus Saaristo-ooppera ry:lle 15 000 e
- Uudet klassikot -rahaston apuraha vuonna 2022, jonka perusosa oli 40 000 e. Apuraha on saatu Punainen viiva -oopperaa varten, mutta apurahan laskennallisella osuudella on tilattu muun muassa libretto ja sävellys Ihminen parhaan kykynsä mukaan -oopperaan. Uudet klassikot -rahaston ovat perustaneet valtio ja neljä säätiötä: Suomen Kulttuurirahasto, Svenska kulturfonden, Alfred Kordelinin säätiö sekä Jenny ja Antti Wihurin rahasto.
- Matti Salmisen säätiön apuraha 10 000 e

Vaasan Tosca-tuotannon rahoituksesta valtaosa tuli Vaasan kaupungin avustuksesta (300 000 euroa) ja loput lippituloista. Sponsoreita tässä tuotannossa ei ollut.

Keski-Pohjanmaan kamarioopperan Isfågarna-produktioon saatiin rahoitusta seuraavilta tahoilta:

- Valtionavustus Taiken kautta 25 000 euroa
- Keski-Pohjanmaan kulttuurirahaston kärkihanke 20 000 euroa
- Kulturfondenin avustus 25 000 euroa
- Kokkolan kaupungin tuki 10 000 euroa
- Muut apurahat 15 000 euroa
- Lipputulot noin 40 000 euroa

Yhteistyökumppanit ostivat lisäksi lippupaketteja ja mainoksia käsiohjelmaan. Merkittävimpiä yhteistyökumppaneita olivat Keski-Pohjanmaan konservatorio ja Centria-ammattikorkeakoulu.

Joensuun Saapasjalkakissan rahoitus muodostui lippituloista, apurahoista ja sponsorirahoista. Lipputulojen osuus rahoituksesta oli 24 %. Apurahoja Joensuun oopperayhdistys sai Suomen Kulttuurirahastolta (40 000 euroa), Joensuun kaupungilta (15 000 euroa), Karjalaisen kulttuurin edistämissäätiöltä (5000 euroa) ja opetusministeriöstä (8000 euroa). Yhteistyökumppaneilta yhdistys sai yhteensä 13 000 euroa.

Tampereella Sweeney Toddin rahoituksesta 2/3 tuli lippituloista ja 1/3 Erkon säätiön apurahasta. Varsinaisia juuri tälle tuotannolle osoitettuja sponsoreita ei ollut. Normaalisti Tampereen Ooppera toimii noin 80-prosenttisesti lipputulojen varassa.

Jyväskylässä Lucia di Lammermoorin rahoituksesta lipputulojen osuus oli 247 000 euroa. Jyväskylän kaupungilta saatiin avustus 21 000 euroa ja yhteistyökumppaneilta 6 200 euroa. Suurimpia yhteistyökumppaneita tässä tuotannossa olivat Suomalainen musiikkikampus, Toivolan vanha piha ja Yöpuu-yhtiöt.

4.3. Tulevaisuus ja toiminnan kehittäminen

4.3.1. Tulevat oopperatuotannot

Saaristo-oopperan seuraava oopperatuotanto on **Kurt Weillin Mahagonnyn kaupungin nousu ja tuho**, jota esitetään keväällä 2026.

Vaasassa vuodelle 2027 suunniteltua oopperaproduktiota ei tule, koska Vaasan kaupunki päätti leikata oopperan tuen kokonaan pois kaupungin talouden tasapainottamisohjelman 2024–2027 vuoksi.

Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistyksen seuraava oopperatuotanto on syksyllä 2026 tehtävä **Giacomo Puccinin** *Il Trittico*, kolmen pienoisoopperan kokonaisuus. Teos esitetään italiaksi, mutta joitain osia käännetään suomeksi ja ruotsiksi. *Il Trittico* myös sovitetään erikseen pienelle orkesterille. Ison orkesterin käyttäminen on yhdistykselle liian kallista. Sovituksen tekee paikallinen muusikko **Sakari Viitala**. Paikallisen osaamisen käyttämistä tuotannoissa Kaakinen pitää koko toiminnan kannalta olennaisena. ”Pitää nähdä asiat, jotka ovat lähellä. Tilaamisissa on isomman kuvan yhteistyömahdollisuus.”

Joensuun oopperayhdistyksen oli tarkoitus tuottaa kotimainen uutuusooppera vuonna 2027, mutta hanke kariutui. Vuodelle 2027 suunnitellaan kuitenkin muuta ohjelmaa, koska on yhdistyksen 50-vuotisjuhla-vuosi. Yhdistys on järjestänyt vuosittain tyypillisesti 1–2 konserttia, joilla pyritään saamaan erityisesti nuoria ja työikäistä väkeä innostumaan oopperasta.

Tampereella tehdään seuraavaksi **Giuseppe Verdin** *Don Carlos* maaliskuussa 2026. Kuuteen näytökseen tavoitellaan noin 10 000 katsojaa. Lisäksi teoksesta järjestetään avoimet harjoitukset ja yleisössä nähdään opiskelijaryhmiä.

Jyväskylän Oopperan seuraava teos julkistetaan keväällä 2026, ja se tulee ensi-iltaan 31.12.2027.

Taulukkoon 1. on koottu alueoopperoista saadut tiedot viimeisimmästä ja seuraavasta oopperatuotannosta.

Taulukko 1. Alueoopperoiden edelliset ja tulevat oopperatuotannot.

Alueooppera	Viimeisin oopperatuotanto	Täyttöaste	Budjetti	Markkinointi-budjetti	Seuraava oopperatuotanto
Saaristo-ooppera	<i>Ihminen parhaan kykynsä mukaan</i> 2024–2025 Turussa	100 %	Ei kerrottu	Ei kerrottu	<i>Mahagonnyn kaupungin nousu ja tuho</i> 2026
Vaasan kaupungin-teatteri	<i>Tosca</i> 2025	100 %	320 000 e	20 000 e	Ei tiedossa
Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistys	<i>Isfåglarna</i> 2024 Kokkolassa ja Pietarsaassa	70 %	180 000 e	5000 e	<i>Il Trittico</i> 2026
Joensuun oopperayhdistys	<i>Saapasjalkakissa</i> 2023	60 %	120 000 e	3350 e	Ei tiedossa
Tampereen Ooppera	<i>Sweeney Todd</i> 2026	75 %	300 000 e	10 000 e	<i>Don Carlos</i> 2026
Jyväskylän Ooppera	<i>Lucia di Lammermoor</i> 2026	60 %	360 000 e	17 000 e	Julkistetaan keväällä 2026

4.3.2. Toimintamalleissa kehitettävät asiat

Saaristo-oopperan seuraava tuotanto tuotetaan hyväksi havaitulla kolmikantamallilla, eikä malliin ole Päivi Nisulan mukaan tarpeen tehdä muutoksia tässä kohtaa.

Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistys aikoo kehittää toiminnassaan seuraavaa tuotantoa ajatellen erityisesti rahoitusta. ”Meidän työntekijöiden on pakko saada palkkaa. Nykyinen talkookuvio on tullut tiensä päähän. Me emme voi sijoittaa enempää omaa aikaa tähän, vaikka meillä on intohimoa ja paloa”, Marita Kaakinen toteaa.

Joensuun oopperayhdistyksen puheenjohtaja **Helena Hulmi** toivoo, että yhdistykseen saataisiin uusia aktiivisia jäseniä mukaan. ”Mistä löytää ihmisiä, jotka tekevät ilmaiseksi tätä työtä ja ovat valmiita etsimään hyviä ideoita ja kestämaan sen stressin, mikä oopperaesityksen tekemisessä on”.

Hulmi pitää tärkeänä, että oopperayhdistyksen hallituksessa on henkilöitä, jotka palavat tälle asialle ja joilla on monenlaisia vahvuuksia. Tarvitaan rohkeutta ja realismia. ”Olemme kolmannen sektorin toimijoita, emmekä pysty tekemään oopperaa omilla tai kaupungin varoilla.”

Tampereen toimintamallissa pyritään lähivuosina kehittämään ensisijaisesti oopperatoiminnan hallinnointia, jota pyritään saamaan kevyemmäksi, tehokkaammaksi ja paremmin resursoiduksi.

Jyväskylän toimintamallissa on tarkoitus tarkentaa tehtävien ja kustannusten jakoa ja löytää pitkäaikaisia sponsoreita.

4.3.3. Alueoopperoiden välinen yhteistyö

Saaristo-oopperan taiteellisen johtajan Päivi Nisulan mukaan alueoopperat voisivat tehdä enemmän yhteistyötä. Tuotantoja voitaisiin kierrättää eri paikkakunnilla samassa ohjauksessa ja lavasteissa. Hän on keskustellut tuotantovierailuista muiden alueoopperoiden kanssa, mutta se on jäänyt kustannussyistä vähäiseksi. Tuotantojen kierrättämiseen olisi hänen mukaansa kuitenkin löydettävissä erilaisia alustamalleja. ”Myös Savonlinnan Oopperajuhlien johtaja Ville Matvejeff on ehdottanut kiertävän oopperan mallia, jossa solistit kiertäisivät, mutta kuoro ja orkesteri tulisivat paikkakunnalta. Se on yksi vaihtoehto.”

Lisäksi alueoopperoiden olisi Nisulan mielestä hyvä pitää toisensa ajan tasalla siitä, mitä tuotantoja missäkin on tulossa, että ei tule päällekkäisyyksiä. Myös Kansallisoopperasta tulisi saada tiedot tulevista tuotannoista. Hän pitää hölmönä, että alueoopperoissa tehdään lyhyellä aikavälillä samoja oopperoita kuin Kansallisoopperassa. ”Aikoinaan Suomen Oopperaliitto hoiti paitsi tätä koordinointityötä, tarjosi myös nuorille laulajille työtilaisuuksia alueoopperoissa.”

Vaasan kaupunginteatterin johtaja Seppo Välinen toivoo, että alueoopperat voisivat tehdä tiiviimpää yhteistyötä jatkossa. Kun Vaasan toimintamallia rakennettiin, ideoitin kolmen kaupungin yhteistyömalli, joka tarkoitti sitä, että kolmessa kaupungissa tehtäisiin sama ooppera kolmen vuoden välein. Hänestä olisi taloudellisesti ja ekologisesti järkevää, että samat solistit, lavastus ja puvut kiertäisivät, ja kunkin kaupungin oma orkesteri ja kuoro toisivat tuotantoon paikallisen värin. ”En ymmärrä, että jos maailmalla toimii, että ooppera siirtyy paikasta toiseen, miksi ei Suomen sisällä. Meillä on joku hullu ajatus siitä, että jokaisessa kaupungissa pitää aina tehdä oma tuotanto.”

Lisäksi Välinen pohtii, että Vaasan kaupunginteatterin ja Ilmajoen Musiikkijuhlien välille voisi kehittää muutakin yhteistyötä kuin näkyvyysvaihtoa. Samalla alueella toimivat oopperan tuottajat voisivat hänen mukaansa laittaa hynttyitä yhteen jollain tavalla.

Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistyksen puheenjohtaja Marita Kaakisen mielestä alueoopperat voisivat tehdä paljon tiiviimpää yhteistyötä. Samoja teoksia voitaisiin kierrättää alueoopperoiden kesken, koska yleisö on enimmäkseen paikallista. Lisäksi alueoopperoilla pitäisi olla vuosittain edes epävirallinen, pakollinen tapaaminen, jossa kerrottaisiin, mitä ollaan tekemässä missäkin. ”Ymmärrän, että se voi kaatua siihen, että ei haluta paljastaa tuotantoja, mutta aikajännteet ovat niin pitkiä, että meidän olisi ihan pakko tietää toistemme tekemisistä.”

Joensuun oopperayhdistyksen puheenjohtaja Helena Hulmin mielestä alueoopperoiden kannattaisi tehdä tiiviimpää yhteistyötä. Hän toivoo, että löytyisi henkilö, joka jaksaa ottaa oman oopperainnostuksensa ohessa koko maan alueoopperat koolle ja keskustella, minkälaisia ongelmia niillä on ja löytyisikö yhteistyötä. Hulmi kertoo, että aiemmin alueoopperoiden käytössä on ollut solistipankki, jolloin pystyttiin vaihtamaan ajatuksia siitä, kuka solisti on missäkin. Nyt kaikkien pitää löytää solistinsa itse.

Lisäksi Hulmi on sitä mieltä, että Suomen kansallisoopperan pitäisi olla kiinnostuneempi alueoopperatoiminnasta. Alueoopperat työllistävät oopperalaulajia ja niissä myös kasvatetaan kuulijoita

Kansallisoopperaan. Kynnys lähteä oopperaan madaltuu alueoopperoissa, koska niihin tulee usein ensikertalaisia, kun heidän tuttavansa laulaa kuorossa tai solistina.

Tampere-talon Suvi Leinosen mielestä alueoopperoiden välinen yhteistyö on tärkeää oopperateosten elinkaaren pidentämisen ja kulujen mahdollisen jakamisen kannalta. Tampereen Oopperan ja Savonlinnan Oopperajuhlien toteuttama **Joonas Kokkosen Viimeiset kiusaukset** vuonna 2025 oli onnistunut yhteistuotanto. Se, että esitykset toteutettiin samana vuonna, oli Leinosen mukaan hyvä ratkaisu teoksen juhlavuosi huomioiden. Yleisöt eivät datan mukaan merkittävästi ristenneet keskenään. Leinonen näkee alueoopperoiden yhteistyössä potentiaalia, kun teosvalinta osuu kohdilleen, paikkakuntien välillä on riittävästi etäisyyttä ja esitysten välillä sopiva väli.

Jyväskylässä halutaan tehdä yhteistyötä muiden alueoopperoiden kanssa esimerkiksi jakamalla kokemuksia ja hyviä käytänteitä.

4.3.4. Kulttuuriavustusten merkitys

Saaristo-oopperan Päivi Nisula: ”Kulttuuria pitää olla tarjolla ympäri maata. Se tarkoittaa sitä, että alueoopperat tulee pitää toimintakykyisinä. Oopperoiden tuottaminen vaatii kovaa työtä. Siihen tarvitaan hulluutta ja intohimoa sekä valtavasti tahtoa ja voimavaroja.”

Vaasan kaupunginteatterin Seppo Välinen: ”Toivon tukea taiteen tekemiseen ja taiteesta nauttimiseen. Taiteen pitäisi olla monipuolista, moniäänistä ja koko ajan kehittyvää. Tähän toivoisin tukea valtion tasolta. Sivistyneet nuoret veisivät tätä maata oikeasti rohkeasti eteenpäin.”

Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistyksen puheenjohtaja Marita Kaakinen: ”Toivon, että kulttuuriavustuksista päättävät henkilöt perehtyvät hakemuksen tehneeseen yhteisöön ja sen tuotantoihin. Päätöksenteon tulee perustua tietoon ja tehtyyn työhön.”

Joensuun oopperayhdistyksen puheenjohtaja Helena Hulmi: ”Toivon, että avustuksia myönnettäisiin kunnioittaen sitä työtä, mitä maaseudulla tehdään. Teemme tätä työtä seutukuntaa ja sen kulttuurielämää rikastuttaaksemme.”

Tampere-talon taiteellinen johtaja Suvi Leinonen: ”Pidetään koko Suomi kulttuuripoliittisen selonteon mukaisesti esittävän taiteen ja sen hyvää tekevien vaikutusten piirissä.”

Jyväskylän Oopperan puheenjohtaja Jaana Tani: ”Toivon pysyvyyttä kulttuuritoiminnan tukemiseen eri puolilla maata toimiville alueoopperoille. Me kaikki voimme tukea kulttuuria käymällä aktiivisesti esityksissä ja pitämällä positiivista puhetta yllä.”

4.3.5. Tulevaisuuden näkymät

Saaristo-oopperayhdistyksen tulevaisuutta Päivi Nisula ei halua arvioida, sillä hän aikoo siirtyä lähivuosina eläkkeelle. ”Olen sillä tavalla kuitenkin vähän hullu, että jos tulee joku hieno idea, saatan innostua.”

Saaristo-oopperalle hän ei povaa jatkajaa, koska hänen perustamansa yhdistyksen toiminta on ollut leimallisesti hänen näköistään. Yleisesti hän toivoo, että oopperatoiminta Turussa ja muualla Suomessa vakiintuu ja vahvistuu.

Vaasassa kaupunginvaltuustolle on tehty aloite siitä, että rahoitus voitaisiin palauttaa. Vaasassa oopperaväki toivoo, että he pääsisivät tekemään seuraavan oopperan kaupungin tuella viimeistään 2029, ja tämän jälkeen lähdetäisiin tekemään pitkän tähtäimen suunnitelmaa.

Vaasan kaupunginteatterin johtaja Seppo Välinen toivoo myös ohjelmistosuunnitteluun lisää rohkeutta. Hän myöntää, että *Toscan* kaltaisilla klassikoilla on arvonsa ja ne myyvät hyvin, mutta niiden ohella olisi hyvä tehdä kantaesityksiä ja rohkeampia vetoja. Välinen mukaan Suomessa pitäisi kouluttaa säveltäjiä ja libretistejä, jotta meille tulisi uusia saariahoja, jotka tekisivät teoksia, jotka breikkaavat myös maailmalla. Hän nostaa esimerkiksi Ilmajoen Musiikkijuhlat, joka tekee jatkuvasti uusia oopperatuotantoja.

Kokkolassa oopperatoiminnan tulevaisuus näyttää hyvältä. He ovat saaneet merkittäviä apurahoja, valtakunnallista näkyvyyttä ja hyviä täyttöasteita.

Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistyksen puheenjohtaja Marita Kaakinen muistuttaa kuitenkin, että korkeat täyttöasteet synnyttävät helposti virheellisiä johtopäätöksiä katsojissa. ”Kun täyttöasteet ovat hyviä, suuri yleisö kuvittelee produktion menneen hyvin ja yhdistyksen rikastuneen. Vaikka salit olisivat täynnä, niin lipputulot voivat olla koko budjetista 10–15 prosenttia ja silloinkin ollaan tosi tiukoilla. Ooppera on kalleinta taidetta, mitä voidaan tehdä. Alueoopperassa ei ole mitään järkeä. Ei palastakaan. Se vaatii tarpeeksi monta höyrypäättä ja hirvittävät määrät talkootyötä, että se elää.”

Joensuun oopperayhdistyksen puheenjohtajana 20 vuotta toiminut Helena Hulmi kertoo, että usko toiminnan jatkumiseen ja järkevyyteen on ollut monesti koetuksella. ”Minä olen kuitenkin niin hullu, että ajattelen, että myös Pohjois-Karjalalla pitää olla oikeus olla toimiva, elävä, aktiivinen ihmisten asuinalue. Ja heillä on samanlainen oikeus saada nähdä teatteria ja oopperaa ja kuulla hyviä konsertteja. Sen takia olen pitänyt kiinni siitä, että tämä oopperayhdistys toimisi.”

Tampereella tulevaisuuden visiot riippuvat vahvasti siitä, saako Tampereen Ooppera valtionrahoitusta. Jos se toteutuu, toiminta näyttyy lähivuosina monipuolisena, kansainvälisenä ja selvästi kasvavana. Jos käy toisin, toiminta on kapeampaa.

Suvi Leinonen uskoo vahvasti, että oopperatoiminta Tampereella jatkuu tavalla tai toisella. ”Olennaista on tehdä rohkeita avauksia, jotta taiteenlajin pariin saadaan uusia yleisöjä ja kävijämäärät kasvuun. Yleisöä voisi houkutella esimerkiksi aika ajoin myös maksuttomilla esityksillä, erilaisilla crossover-tuotannoilla ja korkealla tekemisen laadulla. Tampereen Oopperan juhluvuoden yhteydessä ja tätä edeltäneellä hankekaudella kaikki nämä keinot ovat käytössä.”

Lisäksi Leinonen korostaa, että toiminnan kehittäminen vaatii pitkäjänteistä investointia. ”Tarvitaan monikanavainen rahoitusmalli, jossa osa tulee lipputuloista, osa kaupungilta ja osa valtiolta. Sen lisäksi voi olla sponsorirahaa tai muuta harkinnanvaraista rahoitusta.”

Yksityisen rahan markkinat ovat Suomessa hänen mukaansa aika heikot verrattuna esimerkiksi Pohjois-Amerikassa toimiviin kollegaorganisaatioihin. ”Toiminta- ja rahoitusmallimme on Pohjoismaissa erilainen. Eroamme Suomessa kuitenkin siinä, että meillä ei ole pääkaupunkiseudun ulkopuolella toista vahvaa oopperatoimijaa, joka vahvistaisi valtakunnallisesti saavutettavuutta, yleisökehitystä ja taide- ja kulttuurialan työllisyyttä.”

Jyväskylässä uskotaan alueellisen oopperan jatkuvuuteen ja menestykseen. ”Ooppera voi Jyväskylässä hyvin”, Jaana Tani sanoo.

5. Yhteenveto

5.1. Alueoopperoiden nykytilanne

Yleisin suomalaisten alueoopperoiden yhtiömuoto on rekisteröity yhdistys. Tutkimuksessa kartoitetusta kuudesta alueoopperasta kolme toimii yhdistyspohjalta: Keski-Pohjanmaan kamarioopperayhdistys Kokkolassa, Joensuun oopperayhdistys ja Keski-Suomen alueooppera Jyväskylässä. Kaikki

oopperayhdistykset tekevät yhteistyötä paikallisten tahojen, kuten orkestereiden, muusikoiden, kuorojen ja teattereiden kanssa.

Turussa oopperatuotantoja järjestävä Saaristo-ooppera toimii kolmikantamallilla Turun Kaupunginteatterin ja Turun filharmonisen orkesterin kanssa. Oopperoita tuotetaan yhdessä, mutta jokainen taho vastaa omasta alueestaan.

Vaasassa oopperan tekeminen on Vaasan kaupunginteatterin tuotantovastuulla. Teatteri on käyttänyt tuottamissaan oopperoissa Vaasan oopperayhdistyksen alla toimivaa oopperakuoroa. Tällä hetkellä oopperoiden tekeminen Vaasassa on kuitenkin pysähdyksissä, sillä vuonna 2025 Vaasan kaupunki päätti leikata oopperan tuen kokonaan pois kaupungin talouden tasapainottamisohjelman 2024–2027 vuoksi.

Tampereen toimintamalli poikkeaa muiden alueoopperoiden malleista merkittävästi. Suomen vanhimmasta oopperayhdistyksestä, vuonna 1946 perustetusta Tampereen Ooppera ry:stä tuli vuonna 1997 osa Tampereen oopperatoimintasäätiötä, joka määräsi tuolloin oopperatoiminnan tuotannollisista ja taloudellisista syistä kokonaan Tampere-talo Oy:n tuotettavaksi. Oopperatoimintasäätiö on taustatoimija, joka vastaa siitä, että oopperatoiminta Tampereella kehittyy ja sitä ylläpidetään korkeatasoisesti. Oopperatoimintasäätiö toimii kolmikantamallilla, jossa Tampere-talo on tuottaja ja toiminnan kehittäjä vastaten täysimääräisesti esitystoiminnasta ja oopperan kuorotoiminnasta. Tampereen kaupunki on tukija vuosittaisella tuellaan, ja Tampereen Ooppera ry toimii ikään kuin kannatusyhdistyksenä ja taustatoimijana myöntäen muun muassa apurahoja nuorille laulajille.

Alueoopperat tuottavat oopperatuotantoja pääsääntöisesti kahden vuoden välein. Turussa oopperoita tehdään vuosittain, ja Tampereella on viime vuosina toteutettu useampia oopperatuotantoja vuosittain.

Suurimpana haasteena kaikissa alueoopperoissa on rahoitus. Toimintaa rahoitetaan vahvasti apurahojen avustusten turvin, ja ne saadaan vuodeksi kerrallaan, mikä vaikeuttaa pitkäaikaista suunnittelua. Avustusten ja sponsorirahan vähenemisen myötä lipputulojen merkitys on kasvanut monessa alueoopperassa.

Suurimmiksi ilonaiheikseen alueoopperat nimeävät toimivat yhteistyökumppanit, aiempien tuotantojen onnistumiset ja toiminnan jatkumisen.

5.2. Oopperatuotantojen toteutus

Tutkituissa alueoopperoissa on tehty hiljattain niin oopperaklassikoita, uusia suomalaisia oopperoita kuin harvoin Suomessa esitettyjä tai tietyille kohderyhmälle suunnattuja teoksiakin. Esitysten täyttöasteet vaihtelevat 60–100 prosentin välillä. Tuotantojen budjetit ovat 120 000–360 000 euroa.

Henkilöstön määrä tuotannoissa vaihtelee suuresti alueoopperan toimintamallin mukaan. Niissä alueoopperoissa, jotka tekevät tiivistä yhteistyötä paikallisen teatterin ja/tai orkesterin kanssa, on vähiten ulkopuolelta palkattuja työntekijöitä. Oopperayhdistyksissä on tyypillisesti vain muutama vakituinen työntekijä tai ei ollenkaan omia työntekijöitä. Yhdistyspohjaiset alueoopperat palkkaavat yleensä kymmeniä ihmisiä tuotantoon ja käyttävät myös paljon talkoolaisia.

Myös tuotantojen markkinointibudjeteissa on paljon vaihtelua. Tutkituista alueoopperoista suurin markkinointibudjetti oli Vaasan kaupunginteatterilla *Toscassa*, jossa se oli 20 000 euroa. Pienin markkinointibudjetti oli Joensuun oopperayhdistyksen *Saapasjalkakissassa*, 3350 euroa.

Oopperatuotantoja rahoitetaan hyvin monella tavalla. Lipputulojen osuus rahoituksesta vaihtelee muutamasta prosentista lähes 80 prosenttiin. Eniten avustuksia ja apurahoja tutkituista alueoopperoista ovat saaneet Vaasan kaupunginteatterin *Tosca*, Keski-Pohjanmaan kamarioopperan *Isfågarna*-produktio, Saaristo-oopperan *Ihminen parhaan kykynsä mukaan* -ooppera ja Joensuun oopperayhdistyksen

Saapasjalkakissa. Tampereella *Sweeney Toddin* ja Jyväskylän *Lucia di Lammermoorin* rahoituksesta noin 70 % tuli lipputuloista.

Alueoopperoiden saamat apurahat ja avustukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia, koska niitä myönnetään useammalle vuodelle ja tuotannolle. Haastatteluista kävi selkeästi ilmi, että kaikki alueoopperat ovat riippuvaisia organisaation ulkopuolisesta rahoituksesta, eivätkä toimi ilman apurahoja ja avustuksia.

5.3. Alueoopperoiden välinen yhteistyö

Kaikki haastateltavat pitävät alueoopperoiden välistä yhteistyötä tärkeänä ja tarpeellisena oopperateosten elinkaaren pidentämisen ja kulujen jakamisen kannalta. Moni heistä kannattaa teosten kierrättämistä alueoopperoiden kesken siten, että ohjaus, lavasteet, puvustus ja solistit kiertäisivät, ja kunkin kaupungin oma kuoro ja orkesteri toisivat tuotantoon paikallisen värin.

Tällä mallilla toteutettu Tampereen Oopperan ja Savonlinnan Oopperajuhlien *Viimeiset kiusaukset* -yhteistuotanto 2025 oli onnistunut. Yleisöt eivät datan mukaan merkittävästi ristenneet keskenään. Tampere-talon Suvi Leinonen näkee alueoopperoiden yhteistyössä potentiaalia, kun teosvalinta osuu kohdilleen, paikkakuntien välillä on riittävästi etäisyyttä ja esitysten välillä sopiva väli.

Lisäksi haastateltavat peräänkuuluttivat alueoopperoiden kesken säännöllisiä tapaamisia, joissa kerrottaisiin, mitä tuotantoja missäkin on tulossa. Näin vältettäisiin samojen teosten tekeminen yhtä aikaa eri paikkakunnilla. Näihin tapaamisiin toivottiin myös Suomen kansallisoopperan osallistumista. Tällaista koordinoitua työtä hoiti aikoinaan Suomen Oopperaliitto. Tapaamisissa voisi myös jakaa kokemuksia ja hyviä käytänteitä.

5.4. Tulevaisuus ja toiminnan kehittäminen

Jatkossa alueoopperat aikovat kehittää toimintaansa hakemalla uusia rahoituslähteitä, tehostamalla hallinnointia, tarkentamalla tehtävien ja kustannusten jakoa sekä etsimällä uusia aktiivisia jäseniä yhdistykseen.

Alueoopperoiden tulevaisuuden näkymiä pidetään hyvinä Kokkolassa, Tampereella ja Jyväskylässä. Tampereella visiot riippuvat vahvasti siitä, saako Tampereen Ooppera valtionrahoitusta. Jos se toteutuu, toiminta näyttäytyy lähivuosina monipuolisena, kansainvälisenä ja selvästi kasvavana. Jos käy toisin, toiminta on kapeampaa.

Turun seudulla oopperan tulevaisuutta on vaikea arvioida, koska Saaristo-oopperayhdistyksen perustaja Päivi Nisula on siirtymässä eläkkeelle lähivuosina. Hänen toiveensa toki on, että oopperatoiminta Turussa ja muualla Suomessa vakiintuu ja vahvistuu.

Joensuussa ja Vaasassa oopperatoiminnan tulevaisuus vaikuttaa epävarmalta. Joensuun oopperayhdistyksen oli tarkoitus tuottaa kotimainen uutuusooppera vuonna 2027, mutta hanke kariutui. Vaasassa taas oopperatoiminta on keskeytetty kaupungin talouden tasapainottamisohjelman 2024–2027 vuoksi. Vaasassa oopperaväki toivoo, että he pääsisivät tekemään seuraavan oopperan kaupungin tuella viimeistään 2029, ja tämän jälkeen lähdetäisiin tekemään pitkän tähtäimen suunnitelmaa.

Kiitokset

Olen saanut kartoituksen tekemiseen Suomen Kulttuurirahaston Keski-Suomen rahastosta apurahan, mistä kiitän Keski-Suomen rahaston päällikkö **Antti Niskasta** joukkoineen lämpimästi. On ollut etuoikeus perehtyä toimintaan, josta on tullut itselleni harrastuksen ja luottamustehtävän lisäksi intohimo.

Apurahahakemukseeni sain lausunnonantajaksi klassisen musiikin asiantuntija, tv- ja radiotuottaja **Aarno Cronvallin**, johon minulla on ollut suuri ilo tutustua oopperan tekemisen myötä. Kaunis kiitos arvokkaasta avustasi ja kannustuksestasi tässä työssä.

Tätä tutkimusta varten pääsin haastattelemaan eri puolilla maata toimivien alueoopperoiden johtohenkilöitä ja kokeneita ooppera-asiantuntijoita. Suurensuuri kiitos antoisista, rehellisistä ja innostavista haastatteluista **Päivi Nisula**, **Seppo Välinen**, **Marita Kaakinen**, **Helena Hulmi**, **Suvi Leinonen**, **Jaana Tani** ja **Kari Malinen** sekä **Ville Matvejeff**.

Sydämeni pohjasta nousee kiitos myös läheisilleni: ystävälleni ja kollegalleni **Minnamaria Koskelalle**, joka auttoi minua tutkimusaiheen kirkastamisessa, vanhemmilleni **Olli** ja **Vuokko Peltoniemelle**, jotka ovat johdattaneet minut oopperan maailmaan, lapsilleni **Joonakselle** ja **Ellalle** sekä heidän rakkailleen **Sonjalle** ja **Rasmukselle**, jotka ovat kannustaneet ja myötäeläneet tutkimuksen eri vaiheissa sekä miehelleni **Markulle**, joka on väsymättä neuvonut tieteellisen tutkimuksen tekemisessä ja rakastanut silloinkin, kun apurahatutkija on vain murissut.

Jyväskylässä Minna Canthin päivänä 2026
Saila Aarnio

Kirjallisuus

Hako, P., & Suomalaisen musiikin tiedotuskeskus 2002: Suomalainen oopperamusiikki. BTJ Kirjastopalvelu.

Hautsalo, L., 2020: Mitä paikallisoopperalla voi tehdä? Pentti Tynkkysen suullinen historia sosiaalisesti vastuullisen muusikkouden ilmentäjänä. Musiikki-lehti 48(2), 26–54.

<https://musiikki.journal.fi/article/view/97109>

Heiniö, M. 1999: Karvalakki kansakunnan kaapin päällä: Kansalliset attribuutit Joonas Kokkosen ja Aulis Sallisen oopperoiden julkisuuskuvassa. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.

Heiskanen, I. & Kangas A. & Mitchell, R. (toim.) 2015: Taiteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta ja lainsäädäntö. Tietosanoma Oy, Helsinki.

Hänti, S., 2021: Asiakkaista ansaintaan – asiakaskeskeinen liiketoimintamalli. Alma Talent Oy.

Kukkasmäki, T., 2004: Kulttuuritoiminnan käsikirja. Unipress.

Matvejeff, V., 2026: Suullinen tiedonanto 23.1.2026.

Saarelainen, E., 2013: Kohti menestyvää liiketoimintamallia. Suomen Liikekirjat.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Vapaa-ajan osallistuminen [verkkajulkaisu].

Kulttuuriosallistumisen muutokset 2017, 1. Kulttuuritilaisuuksissa käyminen hyvin yleistä. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 15.3.2026].

Saantitapa: https://stat.fi/til/vpa/2017/01/vpa_2017_01_2018-11-21_kat_001_fi.html

Liitteet

LIITE 1

Haastattelukysymykset

Taustoittavat kysymykset

1. Mikä on tämän alueoopperan yhtiömuoto?
2. Milloin tämä yhdistys on perustettu?
3. Millä tavalla te tuotatte oopperoita ja kuinka usein? (esim. itsenäisenä yhdistyksenä, säätiön varassa, yhteistyössä teatterin kanssa, tuotantovastuu on teatterilla)
4. Mitkä ovat teidän alueoopperan suurimpia ilonaiheita tällä hetkellä?
5. Mitkä ovat teidän alueoopperan suurimpia haasteita tällä hetkellä?

Viimeisimmän oopperatuotannon toteutustapa

6. Mikä oli teidän viimeisin oopperatuotanto ja milloin se esitettiin?
7. Miksi te päädyitte tähän teokseen?
8. Menikö produktio suunnitelmien mukaan eli pääsittekö sille asetettuihin tavoitteisiin?
9. Minkälainen täyttöaste tämän oopperan esityksissä oli?
10. Mikä tämän tuotannon budjetti oli (suuruusluokka)?
11. Minkälaisella organisaatorakenteella te toimitte tässä tuotannossa eli minkä verran tässä oli teidän oopperan vakituista henkilökuntaa mukana?
12. Kuinka paljon teillä oli palkattuja työntekijöitä tässä tuotannossa?
13. Kuinka paljon teillä oli vapaaehtoispuhjalta toimivia työntekijöitä tässä tuotannossa?
14. Miten tämän tuotannon markkinointi hoidettiin? (budjetti, henkilömäärä: talon sisällä vai ostopalveluna)
15. Miten sen rahoitus järjestettiin? (missä suhteessa valtion avustusta, kunnan avustusta, tuloja yhteistyökumppaneilta, lipputuloja)
16. Mitä yhteistyökumppaneita tai sponsoreita teillä oli tässä tuotannossa?

Tulevaisuus ja toiminnan kehittäminen

17. Mikä on teidän seuraava oopperatuotantonne ja milloin sitä esitetään?
18. Mitä asioita te aiotte kehittää toimintamallissanne seuraavaa tuotantoa ajatellen?
19. Minkälaisena näet tämän alueoopperan tulevaisuuden viiden vuoden aikajänteellä?
20. Miten alueoopperat voisivat tehdä enemmän yhteistyötä?
21. Minkälaisia toiveita teillä on kulttuuriavustuksista päättävillä henkilöille?
22. Tuleeko sinulle vielä jotain muuta mieleen, mitä haluaisit nostaa esiin tässä yhteydessä?